

An analysis regarding effectiveness of coalitions and single party power in multi-party systems: The case of Turkey

Çok partili sistemlerde koalisyon ve tek parti iktidarının etkinliğine ilişkin bir inceleme: Türkiye örneği

Bekir Tavas¹
Yılmaz Serdaroğlu²

Abstract

With the transition to democratic life and the adoption of multi-party systems in the world, the concepts of majority and pluralism have become increasingly important. Majority and pluralism which are based on the concept of self-rule, have changed the management power in favor of the ruled, on the other hand they brought some debates in terms of government. Single party power which means the domination of majority and coalition process means pluralism are criticized in terms of merit in administration. Although democracy gives the right to equal participation in governance, state administration merit and experience represent a process that has become the foreground of state tradition. In particular, inter-party conflicts of interests in the coalition government, conflicts in management and polyphony can lead to a slower pace of government while at the same time bringing democracy into practice. For this reason, it is important that the difference between coalition and single-party power should be examined and put forth in multi-party systems. In this study, it is aimed to reveal this difference through the political history of Turkey. According to the results obtained by literature review in the study, although coalition-based administration leads to delay in making decisions in state administration and public service but it is seen as a necessity of democracy. As a result, it is argued that the main problem in a fast-growing country like Turkey is conflict of

Özet

Demokratik yaşama geçiş ve çok partili sistemlerin dünyada yerini almasıyla birlikte, çoğunluk ve çoğulculuk kavramları giderek önem kazanmıştır. Her iki kavram temel olan halkın kendi kendisini yönetmesi ilkesi, bir yandan yönetim gücünü yönetilen lehinde değiştirirken, bir yandan da yönetim açısından bazı tartışmaları da beraberinde getirmiştir. Çoğunluğun hükmetmesi anlamına gelen tek parti iktidarı ile çoğulculuğun hükmetmesi anlamına gelen koalisyon süreci üzerine yapılan eleştirilerin başında, yönetimde liyakat konusu gelmektedir. Demokrasi her ne kadar yönetime eşit katılma hakkı verse de, devlet yönetimi liyakat ve deneyimin, devlet geleneğinin ön plana çıktığı bir süreci ifade etmektedir. Özellikle koalisyon yönetimindeki partiler arası çıkar çatışmaları, yönetimdeki anlaşmazlıklar ve çok seslilik, bir yandan demokrasiyi uygulama alanına taşırken, diğer yandan yönetimde daha yavaş bir seyre neden olabilmektedir. Bu nedenle çok partili sistemlerde koalisyon ve tek parti iktidarları arasındaki farkın incelenmesi ve ortaya koyulması önemlidir. Yapılan bu çalışmada, bu farkın Türkiye siyasal tarihi üzerinden ortaya konması amaçlanmıştır. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre koalisyona dayalı yönetim devlet yönetiminde karar almada gecikmeye neden olup, kamu hizmetlerinin aksamasına yol açsa da, demokrasinin bir gereği olarak görülmektedir. Neticede Türkiye gibi hızlı büyüyen bir ülke yönetimindeki temel sorunun

¹ Assistant Professor, İstanbul Rumeli Üniversitesi, bekirtavas@hotmail.com

² Research Assistant, International University of Travník, yilmaz_serdaroglu@hotmail.com

interests between coalition partners, not coalition governments.

Keywords: Political systems; Multi-party system; Single Party Power; Coalition.

[\(Extended English abstract is at the end of this document\)](#)

koalisyon yönetimleri değil, koalisyon ortaklarının arasındaki çıkar çatışmaları olduğu savunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Siyasal sistemler; Çok partili sistem; Tek parti iktidarı; Koalisyon.

Giriş

Klanlardan feodal yapıya, feodal yapıdan sanayi toplumu ve nihayetinde bilgi toplumuna geçiş süreçlerinin tamamında da ortak olan en önemli nokta, yönetim erki ile yönetilen arasındaki güç dengesinin sürekli olarak yönetilen tarafına doğru değişmesidir (Castells, 2010: 5-13). İnsanlık tarihine yön veren her önemli değişme ve gelişmede, beşeri sermaye unsuru başta olmak üzere, halkın yönetimdeki söz sahibi olma derecesi sürekli olarak artmıştır ve artmaktadır (Karvalics, 2007: 5-14).

Tüm bu süreç içerisinde ortaya çıkan bir diğer önemli kavram ise yönetimde liyakat ve ortak çalışma ruhu konularıdır. Yönetimde liyakat ve ortak çalışma ruhunun genel özellikleri incelendiğinde, koalisyonların ve tek parti yönetiminin etkinliğinin sorgulandığı görülmektedir. Bu süreç içerisinde tek partili yönetime getirilen eleştirilerin başında, çoğulculuğun değil de çoğunluğun temsil edilmesi gelmektedir. Koalisyon için yapılan eleştirilerin başında ise koalisyon ortakları arasındaki anlaşmazlıklar ve ülke yönetiminde eşgüdümün olmaması gelmektedir. Her iki durum bir arada değerlendirildiğinde, iki hüküm biçiminden birisinin seçilmesi durumunda, diğerinden feragat edileceği açıktır. Teorik olarak herhangi bir partinin herhangi bir ülkede tüm vatandaşların oyunu alarak başa gelmesi mümkün değildir. Yine teorik olarak herhangi bir ülkede herhangi bir koalisyonda tüm ortakların tek partili hükümet gibi eşgüdümlü çalışmaları da mümkün değildir. Bu noktada koalisyon ortakları arasındaki çıkar çatışmaları ön plana çıkmaktadır. Tek partili rejimde ise çoğunluğun azınlık üzerinde tahakküm kurması söz konusudur.

Bunun yanında ön plana çıkan bir diğer nokta ise demokraside liyakat sorunudur. Tek partili rejimlerde ya da diktatörlükler de ya da daha genel olarak monopol yönetim biçimlerinde, yönetici adayları küçük yaşlardan itibaren ülke yönetmek üzere eğitilmektedir. Demokratik yapılarda ise ülke yönetimi ile ilgili çok fazla bilgisi olmayan ya da tecrübesi olmayan herhangi bir vatandaş ülke yönetimine talip olabilir ve yönetimde söz sahibi olabilir. Bu noktada demokratik sistemin getirdiği yöneticilerle demokratik olmayan sistemlerde getirilen yöneticilerin liyakati arasında bir fark olacağı açıktır. Öte yandan ülke yönetimi liyakatin dışında aynı zamanda halkın da yönetime katılmasının sağlanması gereken önemli bir süreçtir. Bu nedenle sadece liyakat ile değil, aynı zamanda demokrasiyle de harmanlanmış bir modelin kurulması gerekir. Bunun yapılması için ise öncelikle koalisyon ve tek parti rejimi arasındaki farkını ortaya konulması gereklidir. Bu nedenle yapılan bu araştırmada, çok partili sistemlerde koalisyon ve tek parti yönetiminin etkinliğinin Türkiye örneği çerçevesinde incelenmesi amaçlanmıştır.

1. Türkiye’de Çok Partili Hayata Geçiş

Türkiye’de çok partili sisteme geçiş denemeleri II. Meşrutiyet sonrasında ön plana çıkmış olup bu dönemde, farklı fikirlere sahip olan partiler faaliyet göstermiştir. Öte yandan bu dönem İttihat ve Terakki Cemiyetinin baskıcı tavrı nedeniyle bu dönem kısa sürmüştür (Akıncı ve Usta, 2015: 41). Türkiye’de de etkili olan 1929 Dünya ekonomik bunalımı, yine 1945’de yaşanan II. Dünya Savaşı Türkiye’de siyasi anlamda da etkilerini göstermiştir. Bu süreçte sadece Türkiye’de değil, tüm dünyada siyasi anlamda yaşanan bir dönüşüm söz konusudur (Güler, 2015: 296).

1946 yılından itibaren Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) etrafında daha homojen ve siyasi tercihleri belli olan bir elit kesim toplanırken, daha heterojen ve dağınık gruplardan meydana gelen çevre Demokrat Parti (DP) etrafında birleşmiştir. Bu dönemde CHP ve CHP karşısında DP çevresinde toplanmış muhalifler olmak üzere iki parti ağırlıklı bir durum söz konusudur (Kiriş, 2011: 47).

1950 ve sonrasındaki on yıl içerisinde iktidar ve muhalefet arasında yoğun bir kutuplaşma görülmektedir. Bu kutuplaşma sağ ile sol arasındaki ideolojik çatışmadan kaynaklanmayıp, daha çok Osmanlı döneminde görülen merkez - çevre karşıtlığının yansımasıdır. Türkiye'nin tarihi, kültürel ve kurumsal yapısına paralel olarak gelişen bu durumda küçük partilerin başarısız olması, bölünmenin sınırlı olması, iki partinin temsil ettiği kutupların ise güçlü olmasından ileri gelmektedir (Sayarı, 2002: 11).

Türkiye'de çok partili yaşamın her ne kadar 1946 ile başladığı ifade edilse de, iki partili sistemde koalisyonların yönetime gelmesi mümkün görülmemektedir. 27 Mayıs 1960 darbesinin sonrasında MBK, 15 Ekim 1961 yılında seçimle yeni bir hükümetin başa geçmesine kadarki süreçte görev yapmıştır. Darbe sonrasında ilk olarak 15 Ekim 1961 tarihinde seçimler yapılabilmektedir. 1961 Anayasasında Meclisin yanında bir Cumhuriyet Senatosu yapısı da meydana getirilmiştir. Seçimlerde AP, CHP, YTP ve CKMP arasındaki mücadele ön plana çıkmıştır. Ülkede milletvekili ve senatörlük için aynı zamanlı fakat farklı yapıda iki seçim sistemi uygulanmıştır. 27 Mayıs darbesinin ardından yapılan ilk genel seçimlere giren dört partiden hiçbiri mecliste salt çoğunluğu elde edememiştir. Bu nedenle seçimlerin akabinde "21 Ekim protokol"ü ile bilinen gerginlik yaşanmış, Cumhurbaşkanı Gürsel, İnönü'ye Hükümeti kurma görevini vermiş ve ilk kez koalisyon deneyimi yaşanmıştır (Şimşek, 2015: 2951).

1950 seçimlerini CHP'ye karşı DP %53'lük bir oy oranı ile kazanmıştır. Daha sonra 1954 ve 1957 senelerinde yapılan seçimleri de kazanan DP, 1960 askeri darbesi ile görevden alınmıştır. Darbe sonrasında 1961 yılında gerçekleştirilen seçimlerde hiçbir parti tek başına hükümeti kuracak oy oranı alamadığından, 1965 yılına kadar üç kez koalisyon kurulmuştur. 1965 seçimlerinde AP oy oranını % 52'ye çıkmış ve tek başına hükümeti kuracak oy oranını almıştır. Daha sonra yapılan 1969 seçimlerinde de AP tek başına hükümeti kurabilecek oy alsa da, 12 Mart 1971 yılında ordu tarafından verilen muhtırayla AP hükümeti görevden alınmıştır. 1973 seçimlerine kadar seçilmemiş bir hükümet atanmış ve yapılan seçimlerde CHP birinci parti olarak seçimi kazanmıştır. Ancak CHP'nin aldığı % 33 oy oranı tek başına hükümeti kurmaya yetmemiş ve MSP (Milli Selamet Partisi) ile koalisyon hükümeti kurmuştur. Bu koalisyon hükümeti 1974 yılında dağılarak, AP'nin liderlik ettiği sağ partilerden meydana gelen koalisyon hükümeti 1977 seçimlerine kadar görev yapmıştır (Sezgin, 2007: 143).

Türk siyasal yaşamının en çalkantılı yılları olarak kabul edilebilecek 1970'li yıllara genel olarak bakıldığında, siyasi iktidarın çok sık aralıklarla el değiştirdiği, sendikalaşma eylemlerinin en hızlı yaşandığı, diğer taraftan radikal toplumsal eylemlerin de kaotik bir biçimde şiddet ve terör çerçevesinde giderek arttığı, siyasal ideolojilerle birlikte toplumun tüm kesimlerinin keskin bir şekilde politize olduğu bir dönem olduğu söylenebilir. 1970'li yıllara siyasi yönden şekil veren temel unsurların altında 1960'lı yılların siyasal ortamının etkisi büyüktür. O yüzden 12 Mart 1971 askeri muhtırası ile başlayan 1970'li yılların askeri vesayetini kendini ülke yönetiminde en baskın biçimde hissettirdiği 27 Mayıs 1960 askeri darbesiyle birlikte askerin idareye el koyma geleneği, toplumsal huzursuzlukların, şiddet olaylarının önemli artış gösterdiği ve de bunun faturasının Anayasa'ya kesildiği evrelerde sürekli gündeme gelmiştir. Bu evrelerin biri de 12 Mart 1971'de hükümete verilen muhtıradır (Öz Yıldız, 2017a).

1970-80 dönemine damga vuran önemli olaylar, 1973 Dünya Petrol Krizi, 1974 Kıbrıs Barış Harekâtı, 24 Ocak 1980 Kararları ve 12 Eylül Darbesi olarak sıralanabilir. Bu döneme kadar kurulmuş olan geçici hükümetler nedeniyle 1970'lerin ortalarında giderek siyasi rekabetin şiddeti artmıştır. Bu süreç içerisinde CHP-MSP ve Milliyetçi Cephe koalisyonları gibi pek çok partiden oluşan istikrarsız yönetimler görev almış ancak başarılı olamamıştır. Türkiye'de 1970'li yıllarda kurulan koalisyon hükümetleri, devletin bütün yönetim birimlerini kendi yönetim güçlerini devam ettirebilmek için kullanmışlardır (Öz Yıldız, 2017a). Diğer taraftan bu dönemde devlet kurumlarına

liyakatın göz ardı edilerek siyasi müdahalelerde bulunulması ve kurum çalışanlarının da partizanca tutum takınması sorunu, Türk siyasi tarihinde 1970'li yıllarda öne çıkan bir sorun haline gelmiştir. Örneğin Türkiye'de koalisyon hükümetleri yönetimlerinde, koalisyon ortakları partiler arasında en çok önem arz eden tartışma alanının hangi koalisyon üyesi partinin Türk polis teşkilatının da bağlı bulunduğu İçişleri Bakanlığı'nı alacağı tartışması, tesadüf olarak görülmemektedir (a.g.e.).

Kurulan hükümetlerin ekonomiyle ilgili radikal tedbirler almakta gösterdikleri popülist yaklaşımli çekinceler ise döviz bolluğuna bağlı sistemin sürekliliğini olumsuz etkilemiştir. Kıbrıs Barış Harekâtı sonucunda ve Petrol Krizi'ne paralel şekilde Batılı ülkeler ve ABD'nin Türkiye'ye yaptıkları resmi yardım kesilmiş, bunun neticesinde dış dinamiklere karşı dayanıksız olan ekonomi çökmüştür (Şanlısoy ve Çetin, 2015: 68).

1983 yılında yapılan seçimlerde, ekonomide daha fazla liberalleşme ile beraber ANAP e Özal dönemi başlamıştır. Özal 1989 yılında Başbakanlıktan ayrılarak Cumhurbaşkanı olmuş, yerine Yıldırım Akbulut başbakan olarak atanmıştır. Ekonomi 1990-1996 yılları arasında adeta bir açık pazar haline dönüşmüştür. Bu süreçte Türkiye ekonomisi çok fazla sermaye hareketi girişini görmüş ve bunun sonucu olarak, yerli para aşırı değerlenmiş, faiz oranları artmış ve toplam iç talep patlak vererek ekonomiyi güçsüz hale getirmiştir. 28 Haziran 1996 yılında RP ile DYP arasında koalisyon hükümeti kurulmuş ve Erbakan başa gelmiştir. 1996-1998 yılları arası kısa süreli hükümetler ön plana çıkmış ve siyasi partilerde çok partili seçim belirsizlikleri yaşanmıştır. Ülke ekonomisinde 1995 yılı ile birlikte hızlı büyüme eğilimi başlamış, 1998 yılının Nisan ayına kadar sürmüştür. Mesut Yılmaz'ın başkanlığında 55. Hükümet kurulmuş ama ekonomik çözüm getirememiştir. Bu 1998 yılının 23 Kasım'ında gensoru ile düşürülmüş ve ülkeyi 18 Nisan 1999'da erken seçime götürmüştür. Seçim sonucunda ANAP ve DYP'nin destek verdiği Bülent Ecevit başkanlığında koalisyon hükümeti kurulmuş, 16 Ocak 1999'da güvenoyu almıştır (Bayrak ve Kanca, 2013: 4-10).

Daha sonra kurulan hükümet ve devamında Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) siyasi yaşama girmiştir. Ak Parti 2002 yılında kurularak Türk siyasal hayatının önemli aktörlerinden birisi haline gelmiştir. Ak Parti döneminde içinden çıktığı Milli Görüş ve Türkiye derin bir kriz içindedir. Ak Parti bu nedenle toplumun her kesimine hitap eden bir dil kullanmıştır (Koç, 2011: 4).

Ak Partinin 2007 yılı seçim beyannamesinde, Bilgi Edinme Kanunu (BEK) ve E- Devlet Projesi gibi önemli reformlar yapmıştır. Bu reformlarla ülke katı ve kapalı bürokrasiden, yeni gereksinimlere yanıt vererek halkıyla etkileşim içinde olan şeffaf yönetime geçiş sürecine girmiştir. Partinin bu seçim beyannamesinde ve Recep Tayyip Erdoğan'ın başbakanlığında kurulan 60. Hükümet Programı'nda kamu görevlileri, hizmet sunmakla yükümlü oldukları vatandaşlara yönelik tutum ve davranışlarında sorumlu ve olumlu olmaları gerektiği ifade edilmiştir (Yılmaz ve Güler, 2016: 302).

2. Koalisyon Dönemleri-Tek Parti İktidarının Karşılaştırmalı Ekonomik Etkileri

İktidar yapısı itibarıyla en düşük puanları koalisyon hükümetleri almıştır. 1974 Petrol Krizi'ni takiben iktidarda olan hükümetler bu anlamda 1990'lı yılların zayıf konjonktüründe iktidarda bulunan hükümetlere göre daha düşük puanlar almıştır. Örneğin 1970'li yıllarda ülke genelinde yaşanan genel ekonomik kriz, devlet bütçesi harcamalarına da yansımış ve o dönemdeki neredeyse tüm kurumların devlet bütçesi içindeki payının da yetersizliğiyle birlikte devlet kurumları gerek bütçe gerekse lojistik yönünden önemli sorunlar yaşamıştır (Öz Yıldız, 2017b). Siyasi partiler sistemdeki süreklilikleri düşük yapılar olmuştur. Öte yandan askerî ve geçici hükümetler, iktidarın yapısı bakımından en yüksek başarıyı göstermiştir (Şanlısoy ve Çetin, 2015: 78).

Koalisyon Türkiye için geçmişe dayanan olgu olup, Türkiye koalisyon açısından önemli deneyimler yaşamıştır. Ülkemizde bugüne kadar kurulan 62 hükümetten 15'i koalisyon hükümetidir (Sobacı, 2015: 2). Bunlar Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: Türkiye’de Koalisyon hükümetleri

TABLO 1. TÜRKİYE’DE KURULAN KOALİSYON HÜKÜMETLERİ				
Hükümet Sırası	Hükümetin Adı	Koalisyonun Ömrü	Koalisyonu Kuran Partiler	Koalisyona Dair Özel Açıklamalar
26	VIII. İnönü Hükümeti	(20.11.1961 – 25.06.1962) (Yaklaşık 7 ay)	CHP ve AP	
27	IX. İnönü Hükümeti	(25.06.1962 – 25.12.1963) (1 yıl 6 ay)	CHP, YTP, CKMP ve Bağımsızlar	
28	X. İnönü Hükümeti	(25.12.1963 – 20.02.1965) (Yaklaşık 1 yıl 2 ay)	CHP ve Bağımsızlar	
29	Örgüplü Hükümeti	(20.02.1965 – 27.10.1965) (Yaklaşık 8 ay)	AP, YTP, CKMP ve MP	
37	I. Ecevit Hükümeti	(26.01.1974 – 17.11.1974) (Yaklaşık 10 ay)	CHP ve MSP	
39	IV. Demirel Hükümeti	(31.03.1975 – 21.06.1977) (Yaklaşık 2 yıl 3 ay)	AP, MSP, MHP ve CGP	
41	V. Demirel Hükümeti	(21.07.1977 – 05.01.1978) (Yaklaşık 5 buçuk ay)	AP, MSP ve MHP	
42	III. Ecevit Hükümeti	(05.01.1978 – 12.11.1979) (Yaklaşık 1 yıl 10 ay)	CHP, CGP, DP ve Bağımsızlar	
49	VII. Demirel Hükümeti	(21.11.1991 – 25.06.1993) (Yaklaşık 1 yıl 7 ay)	DYP ve SHP	
50	I. Çiller Hükümeti	(25.06.1993 – 05.10.1995) (Yaklaşık 2 yıl 3 ay)	DYP ve SHP	
52	III. Çiller Hükümeti	(30.10.1995 – 06.03.1996) (Yaklaşık 4 ay)	DYP ve CHP	
53	II. Yılmaz Hükümeti (ANAYOL)	(06.03.1996 – 28.06.1996) (Yaklaşık 3 buçuk ay)	ANAP ve DYP	Bir azınlık koalisyonudur. Koalisyonda yer almayan DSP tarafından desteklenmiştir. Aslında, güvenoylamasında Anayasa'nın öngördüğü çoğunluğu sağlayamamış olmasına rağmen kurulan, Türkiye'nin en ilginç koalisyon hükümetlerinden biridir.
54	Erbakan Hükümeti	(28.06.1996 – 30.06.1997) (Yaklaşık 1 yıl)	RP ve DYP	
55	III. Yılmaz Hükümeti	(30.06.1997 – 11.01.1999) (Yaklaşık 6 buçuk ay)	ANAP, DSP ve DTP	Bir azınlık koalisyonudur. Koalisyonda yer almayan CHP tarafından desteklenmiştir. Bu koalisyon hükümeti aslında 25.11.1998 tarihinde güvensizlik oyu ile düşürülmüştür.
57	V. Ecevit Hükümeti	(28.05.1999 – 03.11.2002) (Yaklaşık 3 yıl 6 ay)	DSP, MHP ve ANAP	

Kaynak: Sobacı, 2015: 3.

Tablodan da görüleceği gibi, genel olarak koalisyon hükümetlerinin ömrü çok kısa olmuştur. Bunun yanında koalisyon dönemlerinde ciddi derece ekonomik kayıp yaşanmıştır. Türkiye tarihinin en önemli kırılma noktalarında, koalisyon dönemleri yer almaktadır. Genel olarak cumhuriyet sonrası dönemde koalisyon ve tek parti dönemi arasındaki farkları Şanlısoy ve Çetin (2015) incelemiş ve Tablo 2’de verilen sonuçları elde etmişlerdir.

Tablo 2: Koalisyon-Tek Parti Dönemleri ve Ekonomik Etkileri

Kriter	Tek Parti	Koalisyon	Ask-Geçici Hük.
Büyüme	0,051525	0,045167	0,044000
İstihdam	11,911143	12,137559	13,025073
Fiyat İstikrarı	4,618351	1,994460	4,799040
Faiz Oranı	5,028284	2,655847	5,479452
Dış Alacak	10,273005	9,328842	8,111122
Cari Fazla	32,992412	53,475936	73,937153
Bütçe Fazlası	46,554935	16,767583	91,220068

Kaynak: Şanlısoy ve Çetin, 2015: 76

Tablodan da görüleceği gibi, ekonominin pozitif göstergeleri olan büyüme ve fiyat istikrarı tek parti döneminde daha yüksektir. Öte yandan istihdam, koalisyon döneminde tarafların işe alınması nedeniyle daha yüksek düzeydedir. Bu nedenle, koalisyon dönemlerinin ekonomik anlamda durgunluğa neden olduğunu söylemek mümkündür.

İstikrarın yüksek olduğu 1993–2002 yılları arasındaki ortalama yıllık enflasyon oranı yüzde 70,8 olmuştur. Öte yandan AK Parti'nin iktidar olduğu dönemde enflasyon tek haneli rakamlara düşmüştür: 2003'te 18,4; 2004'te 9,3; 2005'te 7,7; 2006'da 9,7; 2007'de 8,4; 2008'de 10,1; 2009'da 6,5 ve 2010'da da 6,4 olarak gerçekleşmiştir (Koç, 2011: 6).

Sonuç

Yapılan bu çalışmada, çok partili sistemlerde koalisyon ve tek partili iktidar yönetimlerinin etkinliği karşılaştırmalı olarak incelenmiştir. Çok partili yönetim ve koalisyonlar halkın yönetime daha fazla katılmasını ve temsil gücünün daha yüksek olmasını sağlayan önemli demokratik yönetim biçimleridir. Çok partinin bir araya gelerek kurduğu koalisyonlar ülkedeki vatandaşların çok geniş bir kesiminin temsil edilmesi imkânı vermektedir. Parlamenterler sisteminde her ne kadar halkın ekser çoğunluğu temsil ediliyor gibi görüle de, uygulamada yönetime ne kadar katkı sağladığı ve yönetimde ne kadar söz sahibi olduğu tartışmalıdır. Sözgelimi seçim barajının olduğu çok partili bir sistemde, barajı geçemeyen partilere oy vermiş olan vatandaşlar yeteri düzeyde temsil edilememektedir. Bundan dolayı barajların olduğu çok partili sistemlerle tek partili yönetim arasında çok ciddi bir farkın olmadığını ifade etmek mümkündür.

Tek partili yönetimin en büyük avantajlarından birisi hızlı hareket etmesi ve çıkar çatışmalarının tek bir çatıda birleşmesidir. Öte yandan tek partili yönetimde, halkın önemli bir kısmını temsil edilmediğini ifade etmek gerekir. Bunun yanında seçim barajı ile birlikte gidilen çok partili sistemler, aslında tek parti rejiminin ve monopol ya da oligopol yönetim sisteminin farklılaşmış halidir. Bu noktada tam demokrasi ve mutlak halkın egemenliğinden ya da temsiliyetinden bahsetmek mümkün değildir. Dolayısıyla tek partili yönetimin demokratik anlamda koalisyonları göre daha zayıf olduğunu ifade etmek mümkündür. Araştırmada elde edilen bulgulara göre, Türkiye'de koalisyonlar dönemi sürekli olarak ekonomik çıkar savaşlarının yaşandığı, istikrarsızlık nedeniyle yatırımların durduğu bir süreç olmuştur. Her ne kadar koalisyon temelinde çoğunluk yerine çoğulculuk yaklaşımı olsa da, bunun için öncelikle koalisyon bilincinin oluşması gerekir. Aksi takdirde çıkar çatışmaları ekonomik gelişme üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır.

Kaynakça

- Akıncı, A. ve Usta, S. (2015). Türkiye'de Çok Partili Hayata Geçişte Etkili Olan İç Faktörlerin Analizi, *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi* 17 (29):4 1-52.
- Castells, M. (2010). *The Rise of the Network Society*, Blackwell Publishing Ltd (1e, 1996), Blackwell Publishing Ltd (2e, 2000).
- Güler, C. (2015). Türkiye'de Çok Partili Düzene Geçişte (1945-1950) Serbest Fırka Deneyiminin İzleri, *TAD*, C. 34/ S. 57, 291-315.
- Karvalics, L. Z. (2007). *Information Society – what is it exactly? (The meaning, history and conceptual framework of an expression)*, Budapest, March-May 2007.
- Kiriş, H. M. (2011). Parti Sisteminde Kutuplaşma ve Türk Parti Sistemi Örneği, *Amme İdaresi Dergisi*, Cilt 44, Sayı 4, Aralık 2011, s.33-67.
- Koç, Y. T. (2011). 12 Eylül'den 12 Haziran'a Siyasi Partiler Adalet ve Kalkınma Partisi (Ak Parti), SETA, Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı.
- Öz Yıldız, S., (2017a), Güvenlik Bürokrasisi ve Partizanlaşma Sorunu: 1970'li Yıllarda Türk Polis Teşkilatı, *Liberal Düşünce*, Yıl:22 Sayı: 85, Ankara,85-105.
- Öz Yıldız, S. (2017b), Kamu Yönetim Sistemini Organizasyon Tarihi Üzerinden Okumak: 1970'li Yıllarda Emniyet Genel Müdürlüğü, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl: 5, Sayı: 44, Nisan 2017, 34-42.

- Sayarı, S. (2002). "The Changing Party System", Ed. S. Sayarı, Y. Esmer, Politics, Parties and Elections in Turkey, Lynne Reinner Publishing, London, s.9-32.
- Sezgin, Ş. (2007). Türkiye'de Politik Konjonktürel Dalgalanmalar: 1950-2003 Dönemi, Ankara Üniversitesi SBF Dergisi, 62-2.
- Sobacı, M. Z. (2015). Türkiye'nin Koalisyon Tecrübesi: Modeller ve Siyasal Gerçeklikler, SETA Perspektif.
- Şanlısoy, S. ve Çetin, M. (2015). Türkiye Ekonomisinde Hükümetlerin Ekonomik Performanslarının TOPSIS Yöntemi İle Ölçülmesi, Sosyoekonomi, Vol. 24(28), 65-83.
- Şimşek, D. (2015). Türk Siyasal Yaşamında İlk Koalisyon Hükûmeti: CHP-AP Koalisyonu (1961-1962), ICANAS: Ankara.
- Yılmaz, A. ve Güler, T. (2016). AK Parti Hükümetleri Döneminde Siyaset ve Bürokrasi Arasındaki Güç Mücadelesinin Devlet Planlama Teşkilatı Üzerinden Okunması, Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi - Cilt:14 Sayı:2 (Mayıs2016).

Extended English Abstract

With the transition to democratic life and the adoption of multi-party systems in the world, the concepts of majority and pluralism have become increasingly important. Majority and pluralism which are based on the concept of self-rule, have changed the management power in favor of the ruled, on the other hand they brought some debates in terms of government. Single party power which means the domination of majority and coalition process means pluralism are criticized in terms of merit in administration. Although democracy gives the right to equal participation in governance, state administration merit and experience represent a process that has become the foreground of state tradition. In particular, inter-party conflicts of interests in the coalition government, conflicts in management and polyphony can lead to a slower pace of government while at the same time bringing democracy into practice. For this reason, it is important that the difference between coalition and single-party power should be examined and put forth in multi-party systems. In this study, it is aimed to reveal this difference through the political history of Turkey. According to the results obtained by literature review in the study, although coalition-based administration leads to delay in making decisions in state administration and public service but it is seen as a necessity of democracy. As a result, it is argued that the main problem in a fast-growing country like Turkey is conflict of interests between coalition partners, not coalition governments.

In this study, the effectiveness of coalition and single-party power governments in multi-party systems was examined comparatively. Multi-party governance and coalitions are important forms of democratic systems that allow the public to participate more in governance and have a higher representation power. Coalitions, formed by many parties, allow the vast majority of the citizens of the country to be represented. Although the parliamentary system seems to represent the vast majority of the people, it should be debated how much it contributes to the administration in practice and how much it has in administration. In a multi-party system where the election threshold is set aside, the citizens who voted for the parties who cannot pass the threshold cannot be represented at the level of competence. Therefore, it can be said that there is no serious difference between the multi-party systems with election thresholds and the one-party power.

After the Constitutional Monarchy, during Ottoman Empire period, the political parties having different ideas were active. On the other hand, this period was short due to the repressive attitude of the Committee of Union and Progress. The world economic crisis of 1929, which was also effective in Turkey, World War II also had political implications in Turkey. Although it is stated that the multiparty life in Turkey started with 1946, no coalitions were foreseen in this period The Coalition's reigns emerged at the end of the 1960s in Turkey. The 1970s, which can be regarded as the most turbulent years of the Turkish political life, is seen as the most rapid movement of unionization and the radical social movements on the other side are increasing

chaotic in the frame of violence and terror, so it can be said that all sectors of society are politically polarized. The coalition governments received the lowest scores in terms of power structure during democracy period in Turkey. The governments following the 1974 Oil Crisis were in this sense lower than the governments in power in the weak conjuncture of the 1990s. Coalition is a historical phenomenon for Turkey, and Turkey has had considerable experience in terms of coalition. Of the 62 governments established so far in Turkey, 15 are coalition governments.

One of the biggest advantages of unilateral management is the rapid movement and the unification of conflicts of interest in one single framework. On the other hand, it is necessary to state that a significant part of the people is not represented in one-party administration. However, the multi-party systems that go with the election threshold are in fact differentiated from the one-party regime and monopoly or oligopoly management system. At this point it is impossible to talk about full democracy and the sovereignty or representation of the absolute people. It is therefore possible to say that the one-party administration is weaker than the coalitions in the democratic sense. According to the findings of the research, the coalition period in Turkey was a period in which investments were stopped due to the instability of economic wars. Although there is a pluralism approach rather than a majority on the basis of coalition, it is necessary for coalition consciousness to be formed first of all. Otherwise, conflicts of interest cause negative effects on economic development.